

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МОМЕНТУ ПОЧАТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Статтю присвячено дослідженню питання про момент початку цивільної процесуальної діяльності. Розглядаються наукові погляди, пов'язані з тим, що початком цивільного процесу є судові рішення про відкриття провадження у справі. Також аналізуються думки про те, що цивільний процес розпочинається із зверненням до суду з позовною заявою. Для вирішення колізії запропоновано звернення до з'ясування тих рис, які визначають певну діяльність як процесуальну.

Доводиться, що для кваліфікації певної діяльності як процесуальної має значення ряд чинників: мотивом процесуальної дії особи є реалізація процесуального інтересу, котрий в найбільш загальному вигляді полягає в бажанні суб'єкта покращити своє становище за допомогою суду; процесуальна дія спричиняє наслідки, що мають значення для розгляду і вирішення справи і відіграють роль процесуальних юридичних фактів; процесуальна дія, як правило, є активною; процесуальна дія є елементом взаємодії, спрямована на створення зв'язку суб'єктів. Аргументується, що регулювання нормами цивільного процесуального права має вважатися наслідком процесуального характеру діяльності: якщо діяльність за своєю сутністю є процесуальною, вона має регулюватися нормами цивільного процесуального права.

На підставі застосування запропонованих критеріїв доводиться висновок про те, що звернення позивача до суду із позовною заявою є процесуальною дією і має включатись в обсяг поняття «цивільний процес» незалежно від того, яке рішення буде прийняте судом.

Також в статті розглядається питання про те, чи є процесуальною діяльністю зі збирання доказів. Доводиться, що вбачаються підстави для констатації різниці в кваліфікації збирання доказів в разі їх фактичного подання до суду і в разі, коли таке подання не відбулося. Внаслідок легалізації відповідного доказу в процесі відбувається процесуалізація попередньої діяльності із збирання доказів, надання їй процесуального значення. З огляду на викладене запропоновано вважати діяльність по збиранню доказів умовно процесуальною. Доводиться, що правове регулювання умовно процесуальної діяльності є подвійним: діяльність по збиранню доказів безпосередньо регламентується нормами різної галузевої належності, однак, її наслідки в разі послідуєчого залучення доказу у процес, регулюються нормами процесуального права.

Ключові слова: цивільний процес; звернення до суду; відкриття провадження; збирання доказів; процесуальна діяльність; процесуальні наслідки.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Структура цивільного процесу перебуває в центрі уваги вчених з огляду на її визначальне значення для розуміння сутності

цивільного процесу, його внутрішньої логіки, загальних засад розвитку. Проблеми окремих елементів цивільного процесу, їх кількості, співвідношення та взаємодії досліджуються вченими, однак, не знаходять остаточного вирішення. Зокрема, важливі висновки містяться в працях таких авторів як С. С. Бичкова, І. В. Бенедік, В. М. Горшенков, Н. І. Масленікова, Г. М. Москалевич, Ю. К. Осіпов, Г. Л. Осокіна, Т. В. Сахнова, І. Ю. Татулич, Г. П. Тимченко, О. С. Ткачук та багатьох інших. Серед інших, невизначеністю відзначається питання встановлення моменту початку процесуальної діяльності. Адже саме цей момент є визначальним для відмежування процесуальної сфери, визначення царини дії цивільного процесуального права. Однак, сфера цивільного процесу постійно розвивається, що обумовлює необхідність зміни та розширення сталих уявлень і позицій.

Тому **метою цієї статті** є дослідження питання про момент початку цивільної процесуальної діяльності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З приводу того, з якою конкретно дією пов'язується початок цивільного процесу взагалі і стадії відкриття провадження у справі зокрема, в науковій літературі єдності немає.

Так, обґрунтовується думка про те, що початком цивільного процесу є судові рішення про відкриття провадження у справі. Зокрема, відомий дореволюційний дослідник цивільного процесу Є. О. Нефедьєв виходив з того, що процес як явище юридичне є діяльність юридична суду як органу судової влади держави [1, с. 20]. В розвиток цього положення він підкреслював, що владне відношення виникає не безумовно, а з тим що суд знайде що для цього наявні передбачені в законі умови; якщо суд знайде, що таких умов насправді не було, то припинить провадження та уся ця попередня процесуальна діяльність буде вважатися нікчемною [1, с. 18].

В радянській літературі початок процесуальної діяльності (процесу) у конкретній цивільній справі традиційно пов'язувався з моментом прийняття

заяви до провадження суду, тобто із наявністю певних умов або передумов. До них зазвичай відносять: норми права, правосуб'єктність або процесуальну правоздатність, юридичні факти [2, с. 50].

Окреслений підхід знаходить прихильників і серед сучасних авторів [3, с. 133], [4, с. 5].

Інша поширена в науковій літературі позиція полягає в тому, що цивільний процес розпочинається із зверненням до суду з позовною заявою. Так, окремі автори підкреслюють, що для реалізації права на звернення до суду за судовим захистом порушеного або оспорюваного права або охоронюваного законом інтересу, досить волевиявлення зацікавленої особи шляхом подання заяви до суду. З цієї миті виникає цивільний процес і конкретне процесуальне правовідношення між зацікавленою особою і судом. Актом прийняття заяви до провадження суду порушується не процес (він вже виник), а провадження у конкретній цивільній справі [2, с. 51].

М. А. Рожкова говорить про те, що виникнення процесуального правовідношення (і найпершої його «цеглинки» – елементарного процесуального відношення державного суду з позивачем) пов'язане виключно з процесуальними діями сторони : пред'явлення позивачем позову, поданням стороною апеляційної, касаційної або наглядової скарги [5, с. 82].

Неоднозначність наукових підходів спонукає звернутися до з'ясування тих рис, які визначають певну діяльність як процесуальну.

Вчені пропонують різні ознаки процесуальної діяльності.

В одній із праць йдеться про те, що дія з пред'явлення позову вважається процесуальною через те, що вона відповідає необхідним вимогам, тобто підкоряється цілям і завданням, що стоять перед заявником; здійснюється встановленим законом способом з дотриманням строків (наприклад, терміну позовної давності); підлягає процесуальному оформленню (у вигляді позовної заяви); здійснюється у суді [6, с. 12].

На думку Є. В. Васьковського під процесуальними діями слід розуміти дії суб'єктів процесу, що вчиняються ними з метою реалізації своїх процесуальних прав [7, с. 118].

В. Н. Щеглов називав процесуальними діями ті, що передбачені нормами цивільного процесуального права і мають цивільні процесуальні наслідки [8, с. 78].

В одному з підручників йдеться про такі особливості процесуальних дій : зміст процесуальних дій, можливість їх здійснення чи нездійснення встановлені законом; процесуальні дії, як правило, здійснюються у визначеній послідовності, яка або прямо передбачена законом, або впливає з логіки розвитку процесу по конкретній справі; виникнення юридичних наслідків – реальний результат здійснення процесуальних дій; процесуальні дії здійснюються в передбаченій законом формі [9; 8].

Л. А. Островська доходить висновку, що процесуальні дії можуть здійснюватися учасниками процесу (провадження у справі), однак вони обов'язково мають бути спрямовані до суду [20, с. 24].

З огляду на вказані позиції, на нашу думку, для кваліфікації певної діяльності як процесуальної мають значення наступні чинники.

Мотивом процесуальної дії особи є реалізація процесуального інтересу, котрий в найбільш загальному вигляді полягає в бажанні суб'єкта покращити своє становище за допомогою суду. Це так би мовити головний, магістральний інтерес, котрий розгалужується на більш дрібні і похідні, але такі, що прямо чи опосередковано спрямовані на реалізацію основного інтересу.

Процесуальна дія спричиняє наслідки, що мають значення для розгляду і вирішення справи і відіграють роль процесуальних юридичних фактів. З ними процесуальні норми пов'язують виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків.

Процесуальна дія, як правило, є активною. В цивільному процесі як в системі взаємодії цілком можливою є така форма поведінки як бездіяльність, однак вона не притаманна тим діям, котрі оцінюються як можливий початок

процесу. Навпаки, дії, що починають цивільний процес, реалізують потужний активний імпульс.

Процесуальна дія є елементом взаємодії, спрямована на створення зв'язку суб'єктів. Вона має конкретного адресата. Процесуальна дія пов'язує того суб'єкта, який її вчиняє, і того, кому вона адресована. В переважній більшості випадків адресатом процесуальних дій, що вчиняються учасниками справи, є суд. Втім, виключити процесуальний характер дій, які пов'язують між собою суб'єктів без участі суду, не можливо. Прикладом таких дій може бути розкриття доказів, що відбувається між сторонами без участі суду (ч. 9 ст. 83 ЦПК).

Окремі автори наголошують на тому, що процесуальні дії вчиняються суб'єктами цивільного процесу. Втім, вважаємо, що зв'язок в даному випадку має інший характер: особа стає суб'єктом цивільного процесу внаслідок залучення її до певної діяльності, а не навпаки.

Також в процесуальній літературі важливе значення приділяється тезі про те, що процесуальна діяльність – це діяльність, передбачена нормами цивільного процесуального права. На нашу думку, вказана риса не може сприйматися як критерій кваліфікації діяльності як процесуальної. Навпаки, якщо діяльність за своєю сутністю є процесуальною, вона має регулюватися нормами цивільного процесуального права. Тобто регулювання нормами цивільного процесуального права є наслідком процесуального характеру діяльності. Адже саме правова природа діяльності є первинною, а правове регулювання – вторинним. Цивільне процесуальне право не обмежується писаними нормами, тим більше не обмежується Цивільним процесуальним кодексом. Норми Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і тим більше практика їх застосування Європейським судом з прав людини складно піддаються розподілу на процесуальні і матеріальні. Характер певної норми, її належність до процесуального чи матеріального права є вельми неоднозначним питанням.

Послідовне розмежування сфер регулювання матеріального та процесуального права у відповідності до правової природі відповідної діяльності має важливе значення. Адже загальні засади, принципи, методи і способи регулювання цивільного процесуального права істотно різняться в порівнянні з іншими галузями права. Наприклад, у сфері цивільного права існує можливість укладення будь-якого правочину, як передбаченого законом, так і не передбаченого законом. В сфері цивільного процесу це неможливо. Крім того, чітке визначення сфери дії правових норм є складовою правової визначеності, передбачуваності і прозорості правового регулювання. Тим більше, що йдеться про розмежування сфер, в яких домінують приватні засади, та сфер, в яких переважають публічні засади. Доктринальне ж значення з'ясування ознак процесуальної діяльності полягає в уточненні меж поняття «цивільний процес», поглибленні знань щодо його структури.

Застосування запропонованих вище критеріїв підтверджує думку про те, що звернення позивача до суду із позовною заявою є процесуальною дією і має включатись в обсяг поняття «цивільний процес» незалежно від того, яке рішення буде прийняте судом: прийнято позовну заяву і відкрито провадження у справі, залишено позовну заяву без руху, повернуто позовну заяву, відмовлено у відкритті провадження. Звернення з позовною заявою є активною дією, що спрямована на створення правового зв'язку між конкретними суб'єктами (безпосередньо – між позивачем та судом, опосередковано – між судом та іншими учасниками (відповідачем, третіми особами тощо)). Ця дія реалізує процесуальний інтерес та обумовлює виникнення процесуальних наслідків. Отже, сумнівів у належності цієї дії до процесуальних не повинно бути. Прийняття ж судом рішення про відмову у відкритті провадження або про повернення позовної заяви свідчить не про відсутність цивільного процесу, а лише про те, що в даному випадку процес обмежився однією змістовно усіченою стадією.

Втім, потребує розгляду також питання про те, чи є процесуальною більш рання діяльність, що передуює зверненню до суду з позовною заявою та

проводиться в якості підготовки до відповідного звернення. Подібні дії мають безпосереднє відношення до цивільного процесу, однак майбутній позивач зберігає повну владу над майбутньою справою, сам факт її існування повністю залежить від нього (та і позивача, і справи ще як такої немає). Прикладом такої діяльності є дії майбутнього позивача по збиранню доказів.

В науковій літературі немає єдності з приводу місця діяльності по збиранню доказів в структурі доказування. Значною частиною науковців збирання доказів розглядається як стадія, елемент або етап доказування [11, с. 13], [12, с. 282], [13, с. 25–26].

Разом з тим, ряд авторів не включають збирання доказів до структури доказування. Наприклад, М. Й. Штефан виділяє такі елементи (ступені): твердження про факти; визначення заінтересованих осіб щодо доказів; подання доказів; витребування доказів судом за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, або за своєю ініціативою; дослідження доказів; оцінка доказів [14, с. 250]. Аналогічна думка підтримана і М. К. Треушніковим [15, с. 37–47].

Доречно зауважити, що автори, котрі зосереджували увагу на дослідження власне збирання доказів, висловлюють більш гнучкі погляди на місце відповідної діяльності в структурі доказування. Так, збирання доказів В. В. Молчанов називає підготовчим етапом доказування [16, с. 6] і вважає, що дії по виявленню, закріпленню, наданню, збиранню доказів утворюють механізм забезпечення пізнання необхідними засобами пізнання [16, с. 12].

О. Е. Макушкіна говорить про те, що в ряді випадків виявлення, отримання предметів, документів, фіксація значимих для справи відомостей відбувається ще до початку судового процесу (наприклад, у рамках підготовки до пред'явлення позовної заяви). Цю діяльність авторка пропонує розглядати як передпроцесуальну діяльність зі збирання доказів. Натомість виявлення, отримання і фіксація доказів, що здійснюються після порушення судового процесу, слід визначати як процесуальну діяльність, оскільки вона здійснюється учасниками судового розгляду (особами, що беруть участь у справі, їх представниками), зумовлюється процесуальним обов'язком, а саме

обов'язком доводити обставини, на які вони посилаються як на основу своїх вимог і заперечень [17, с. 8].

М. А. Фокіна вважає, що підготовчу роботу, яку ведуть сторони і їх представники до звернення до суду по збиранню і забезпеченню доказів не можна назвати судовим доказуванням, і в той же час було б неправильним розглядати її як даремну для механізму доказування. Результати цієї підготовчої роботи вбудовуються в механізм доказування з моменту звернення до суду [18, с. 47].

Отже, науковці надають різноманітні пояснення, розбіжності в яких значною мірою пов'язані із особливостями розуміння категорій «докази» і «доказування». Не вдаючись до доктринальних спорів про зміст цих непростих понять, звернемося до аналізу дій по збиранню доказів в контексті запропонованих вище критеріїв процесуальної діяльності.

У науковій літературі виділяють дві форми збирання доказів: пасивну і активну [17, с. 11]. Втім з такими термінами складно повністю погодитися. Скоріше слід вести мову про самостійне збирання доказів і збирання доказів за допомогою суду, однак в обидвох випадках діяльністю суб'єкта є певною мірою активною. Ініціатива в будь-якому випадку належить суб'єкту, котрий вчиняє, щонайменше, одну активну дію – звертається до суду із відповідним клопотанням.

Діяльність, пов'язана із збиранням доказів має місце до звернення з позовною заявою до суду майже в кожній справі. Діюче законодавство вимагає від суб'єктів процесу активної, цілеспрямованої і самостійної діяльності по збиранню доказів, до того ж завчасної.

Так, згідно ч. 5 ст. 177 ЦПК позивач зобов'язаний додати до позовної заяви всі наявні в нього докази, що підтверджують обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги (якщо подаються письмові чи електронні докази позивач може додати до позовної заяви копії відповідних доказів).

За ч. 2 ст. 83 ЦПК позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом з поданням позовної заяви.

Подання доказів в подальшому вельми обмежене. Тому сучасні автори підкреслюють, що саме на початковому етапі необхідно визначити та зібрати необхідні докази, оскільки у майбутньому це може виявитися неможливим [19, с. 5]. Отже, як правило, доказова база в повному обсязі має бути зібрана позивачем до звернення до суду. За таких умов майже уся діяльність по збиранню доказів відбуватиметься до звернення із позовною заявою і буде активною.

Збирання доказів спрямоване на реалізацію процесуального за характером інтересу – інтересу доказати підстави своїх вимог або заперечень. В той же час, безпосередній мотив збирання доказів – їх фактичне отримання або фіксація, представляє собою проміжний етап його реалізації. Тому збирання доказів відбувається під впливом опосередковано процесуального мотиву.

Збирання доказів в більшості випадків відбувається шляхом взаємодії з суб'єктами, котрі не є і не будуть учасниками справи – потенційними свідками, володільцями документів і речових доказів, експертами тощо. Тому навряд чи збирання доказів можна визнати елементом процесуальної взаємодії. Збирання доказів до звернення з позовною заявою відбуває поза системою суб'єктів конкретної справи, адже позивач тільки планує свої дії, з тими самими доказами він може звернутися до суду із різними вимогами, до різних відповідачів тощо.

Діяльність із збирання доказів в ряді випадків створює процесуальні наслідки. Так, зібрані особою докази подаються нею до суду, досліджуються, отримують оцінку, стають підставою для задоволення позову чи відмови в ньому. В разі якщо особа буде просити суд надати додатковий строк для подання доказу, вона повинна довести, що здійснила всі залежні від неї дії, спрямовані на отримання вказаного доказу (ч. 4 ст. 83 ЦПК). Аналогічно в ситуації, коли особа подає до суду клопотання про витребування доказів, вона

повинна вказати вжиті нею заходи для отримання цього доказу самостійно, докази вжиття таких заходів та (або) причини неможливості самостійного отримання цього доказу (ч. 2 ст. 84 ЦПК).

Разом з тим, ці наслідки обумовлені не діяльністю із збирання доказів, а безпосередньо поданням їх до суду (або наміром подати доказ, який не вдалося отримати). Зібравши докази, особа зберігає над ними владу та самостійно визначає, які з них будуть подані суду. Якщо ж той чи інший доказ не буде подано суду, дії з його отримання не створюють будь-яких процесуальних наслідків.

Також цілком реальною є ситуація, коли особа готувала позов до суду, збирала докази, але спір було вирішено в позасудовому порядку. Діяльність із збирання доказів не отримала свого логічного процесуального завершення, збирання доказів не спричинило процесуальних наслідків.

Отже, вбачаються підстави для констатації різниці в кваліфікації збирання доказів в разі їх фактичного подання до суду і в разі, коли таке подання не відбулося. Власне вести мову про збирання доказів слід тільки у першому випадку, оскільки докази – категорія, пов'язана із цивільним процесом. В другому випадку використання терміну «докази» не ґрунтується на правовому змісті цього поняття. Адже тільки якщо є процес, то є докази, якщо ж немає процесу – є тільки інформація, але не докази.

Втім, усі наведені вище характеристики повністю застосовні до діяльності по збиранню доказів, що має місце як до звернення до суду, так і після. За своєю сутністю діяльність позивача із збирання доказів перед зверненням до суду і діяльність відповідача, котрий отримав позовну заяву, по збиранню доказів після відкриття провадження у справі є однаковою. І позивач може продовжити діяльність по збиранню доказів після відкриття провадження у справі, наприклад, отримавши відзив відповідача на позовну заяву та довідавшись з нього про ті чи інші факти, котрі мають значення для справи. Ця діяльність за своєю сутністю не відрізняється від збирання доказів до звернення з позовною заявою. Правове регулювання діяльності із збирання доказів

включає в себе не тільки ЦПК, але і інші норми, зокрема, норми законодавства, що регулює інформаційні відносини, норми Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» тощо.

Тому ми вважаємо, що підстав для різної кваліфікації діяльності по збиранню доказів до звернення до суду з позовною заявою і після звернення до суду з позовною заявою не вбачається. Натомість, її кваліфікація як процесуальної залежить від факту подання доказу суду. Адже саме внаслідок легалізації відповідного доказу в процесі (зазначення в позовній заяві, подання суду, подання клопотання про витребування доказу тощо) відбувається процесуалізація попередньої діяльності із збирання доказів, надання їй процесуального значення. Відповідно, кваліфікація діяльності із збирання доказів як процесуальної має ретроспективну дію.

З огляду на викладене, вважаємо, що діяльність по збиранню доказів є умовно процесуальною. Правове регулювання цієї діяльності є подвійним. Діяльність по збиранню доказів безпосередньо регламентується нормами різної галузевої належності, однак, наслідки діяльності по збиранню доказів в разі послідуєчого залучення доказу у процес, регулюються нормами процесуального права. Визначення діяльності по збиранню доказів як умовно процесуальної спрямоване не тільки на встановлення її місця в системі цивільного процесу, але і на деталізацію загальної структури початкових етапів процесу з урахуванням різноманіття форм і способів взаємодії суб'єктів, уточнення меж цивільного процесу.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, підбиваючи підсумок дослідженню питання про момент початку цивільної процесуальної діяльності ми приходимо до наступних висновків. Процесуальною діяльністю слід вважати таку активну діяльність, котра обумовлена мотивом реалізації процесуального інтересу, спрямована на реалізацію взаємодії суб'єктів, та спричиняє процесуальні наслідки. Початок стадії відкриття провадження пов'язаний із зверненням позивача до суду із

позовною заявою незалежно від того, яке рішення буде прийняте судом. Прийняття ж судом рішення про відмову у відкритті провадження або про повернення позовної заяви свідчить не про відсутність цивільного процесу, а лише про те, що в даному випадку процес обмежився однією змістовно усіченою стадією.

В окремих випадках процесуальна діяльність починається до початку стадії відкриття провадження. До такої діяльності можуть бути віднесені дії майбутнього позивача по збиранню доказів. Така діяльність є умовно процесуальною: вона кваліфікується як процесуальна після того, як її результати імплементуються в процес. Після цього відповідна діяльність в ретроспективному порядку легалізується як процесуальна, а її результати регулюються нормами цивільного процесуального права. В разі коли наслідки умовно процесуальної діяльності не були втілені в процес (звернення до суду не відбулося, доказ не було подано тощо), відповідна діяльність не може вважатися процесуальною.

Продовження дослідження проблеми визначення моменту початку цивільної процесуальної діяльності має відбуватися в напрямку аналізу таких дій як забезпечення майбутнього позову та забезпечення доказів до звернення з позовною заявою.

Список використаних джерел

1. Нефедьев Е. А. Единство гражданского процесса. Казань : Типография императорского университета. 1892. 21 с.
2. Воложанин В. П., Ковин В. Ф. Динамика гражданских процессуальных правоотношений. *Правоведение*. 1980. № 5. С. 48–52.
3. Чернооченко С. І. Цивільний процес : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 416 с.
4. Цивільний процес України : підручник / за ред. Ю. С. Червоного. Київ : Істина, 2007. 392 с.
5. Рожкова М. А. Юридические факты гражданского и процессуального права: соглашения о защите прав и процессуальные соглашения. Москва : Статут, 2009. 336 с.
6. Евстифеева Т. И. Гражданские процессуальные правоотношения : дис. ... канд. юрид. наук : Саратов, 2001. 154 с.
7. Васьковский Е. В. Учебник гражданского процесса / под редакцией и с предисловием В. А. Томсинова. Москва : Зерцало, 2003. 566 с.

8. Щеглов В. Н. Гражданское процессуальное правоотношение. Москва : Юрид. лит., 1966. 168 с.
9. Гражданский процесс : учебник. / под ред. Мусина В. А., Чечиной Н. А., Чечота Д. М. Мрсква, 2001. 566 с.
10. Островська Л. А. Визначення поняття процесуальної дії в контексті компенсації витрат на правову допомогу у цивільних справах. *Адвокат*. 2012. № 12. С. 23–26.
11. Цюра Т. В. Суб'єкти доказування та оцінки доказів у цивільному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. 24 с.
12. Андрійцьо В. Д. Теоретичні проблеми доказування в цивільному судочинстві України : монографія. Ужгород : ІВА, 2014. 408 с.
13. Кучер Т. М. Теорія доведення у цивілістичному процесі : автореф. дис. д-ра юрид. наук. Київ, 2017. 43 с.
14. Штефан М. Й. Цивільний процес. Київ : Ін Юре, 2005. 696 с.
15. Треушников М. К. Судебные доказательства. Москва: ОАО «Издательский дом “Городец”», 2004. 272 с.
16. Молчанов В. В. Собираение доказательств в гражданском процессе : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1986. 26 с.
17. Макушкина Е. Э. Право адвоката на сбор доказательств : дис. ... канд. юрид. наук. Томск, 2007. 247 с.
18. Фокина М. А. Механизм доказывания по гражданским делам : автореф. дис. д-ра юрид. наук. Москва, 2011. 51 с.
19. Бек У., Добош З. Основні стадії доказової діяльності адвоката у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 1. С. 4–7.

References

1. Nefedev E. A. (1892). *Edinstvo grazhdanskogo protsessa* [Unity of civil process]. Kazan : Tipografiya imperatorskogo universiteta. P. 21. [in Russian]
2. Volozhanin V. P. and Kovin V. F. (1980). *Dinamika grazhdanskikh protsessualnykh pravootnosheniy* [Dynamics of civil procedural legal relationship]. *Pravovedenie* [Jurisprudence]. 5. P. 48–52. [in Russian]
3. Chornoochenko S. I. (2014). *Tsivilnyi protses* [Civil process] : navch. posib. Kyiv : Tsentр uchbovoi literatury. P. 416. [in Ukrainian]
4. Chervoniy Yu. S. (Eds.). (2007). *Tsyvilnyi protses Ukrainy* [Civil process of Ukraine] : pidruchnyk. Kyiv : Istyna. P. 392. [in Ukrainian]
5. Rozhkova M. A. (2009). *Yuridicheskie faktyi grazhdanskogo i protsessualnogo prava: soglasheniya o zaschite prav i protsessualnyie soglasheniya* [Legal facts of civil and procedural law: agreements on protection of the rights and procedural agreements]. Moskva : Statut. P. 336. [in Russian]
6. Evstifeeva T. I. (2001). *Grazhdanskie protsessualnyie pravootnosheniya* [Civil procedural legal relationship]. Candidate's thesis. Saratov. P. 154. [in Russian]
7. Vaskovskiy E. V. (2003). *Uchebnyk grazhdanskogo protsessa* [Textbook of civil process]. V. A. Tomsinov (Ed.). Moskva : Zertsalo. P. 566. [in Russian]
8. Scheglov V. N. (1966). *Grazhdanskoe protsessualnoe pravootnoshenie* [Civil procedural legal relationship]. Moskva : Yurid. lit. P. 168. [in Russian]
9. Musin V. A., Chechina N. A. and Chechot D. M. (Eds.). (2001). *Grazhdanskiy protsess* [Civil process] : uchebnyk. Moskva. P. 566. [in Russian]
10. Ostrovska L. A. (2012). *Vyznachennia poniattia protsesualnoi dii v konteksti kompensatsii vytrat na pravovu dopomohu u tsyvilnykh spravakh* [Definition of a concept of legal proceeding in the context of compensation for expenses on legal aid in civil cases]. *Advokat* [Lawyer]. 2. P. 23–26. [in Ukrainian]

11. Tsiura T. V. (2004). *Subiekty dokazuvannia ta otsinky dokaziv u tsyvilnomu protsesi* [Subjects of proof and assessment of proofs in civil process]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv. P. 24. [in Ukrainian]
12. Andriitso V. D. (2014) *Teoretychni problemy dokazuvannia v tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy* [Theoretical problems of a doskazyvaniye in civil legal proceedings of Ukraine] : monohrafiia. Uzhhorod : IVA. P. 408. [in Ukrainian]
13. Kucher T. M. (2017). *Teoriia dovedennia u tsyvilistychnomu protsesi* [The theory of proof in civil process]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv. P. 43. [in Ukrainian]
14. Shtefan M. Y. (2005). *Tsyvilnyi protses* [Civil process]. Kyiv : In Yure. P. 696. [in Ukrainian]
15. Treushnikov M. K. (2004). *Sudebnyie dokazatelstva* [Judicial evidence]. Moskva : OAO «Izdatelskiy dom "Gorodets"». P. 272. [in Russian]
16. Molchanov V. V. (1986). *Sobiranie dokazatelstv v grazhdanskom protsesse* [Collecting of proofs in civil process]. Extended abstract of candidate's thesis. Moskva. P. 26. [in Russian]
17. Makushkina E. E. (2007). *Pravo advokata na sbor dokazatelstv* [Right of the lawyer for collecting proofs]. Candidate's thesis. Tomsk. P. 247. [in Russian]
18. Fokina M. A. (2011). *Mehanizm dokazyvaniya po grazhdanskim delam* [The proof mechanism on civil cases]. Extended abstract of doctor's thesis. Moskva. P. 51. [in Russian]
19. Bek U. And Dobosh Z. (2018). *Osnovni stadii dokazovoi diialnosti advokata u tsyvilnomu protsesi* [The main stages of evidential activity of the lawyer in civil process]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo* [Business, economy and the right]. 1. P. 4–7. [in Ukrainian]

Olena Demianova. Separate Aspects of Definition of the Moment of the Beginning of Civil Process

Article is devoted to a research of a question of the moment of the beginning of civil procedural activity. Scientific views, connected with the fact that the judgment on opening of implementation on business is recognized as the beginning of civil process are investigated. Also thoughts that civil process begins with the address to court with the statement of claim are analyzed. For the solution of a collision it is offered will address clarification of the lines defining a certain activity as procedural. It is proved that for qualification of a certain activity as procedural a number of factors matters. Motive of legal proceeding of the person is realization of procedural interest which in the most general view consists in desire of the subject to improve the situation with the help of court. Legal proceeding causes consequences which matter for consideration and the solution of business and play a role of the procedural legal facts. Legal proceeding, as a rule, is active. Legal proceeding is the interaction element directed to creation of communication of subjects.

It is reasoned that regulation by norms of civil procedural law should be considered as an effect of procedural nature of activity: if activities for the entity are procedural, it should be regulated by norms of civil procedural law. On the basis of use of the offered criteria the output that the appeal of the claimant to court with the statement of claim is legal proceeding and should join in the volume of the concept "civil process" irrespective of the fact which the decision will be made by court is proved: the statement of claim is adopted and proceedings are open, the statement of claim without the movement is left, the statement of claim is returned, refused production opening.

Also in article the question of that is considered, or activities for collecting of proofs are procedural. It is proved that there are bases for ascertaining of a difference in qualification of collecting proofs in case of their actual submission to court and in case such representation did not take place. Legalization of the corresponding proof in process is resulted by a protsesualization of preliminary activities for collecting of proofs, providing procedural value to it. Considering stated it is offered to consider activities for collecting of proofs conditionally procedural. A conclusion that legal regulation of conditionally procedural activity is dual is proved: activities for collecting of

proofs are directly regulated by norms of different branch accessory, however, its consequences in case of the subsequent attraction of the proof in process, are regulated by norms of civil procedural law.

Key words: civil process; appeal to court; production opening; collecting of proofs; procedural activity; procedural consequences.